

Carlos Closa, Dimitry Kochenov (Eds.)

REINFORCING RULE OF LAW OVERSIGHT IN THE EUROPEAN UNION

Cambridge University Press, 2016., pp. 339

Europska unija kao zajednica modernih europskih država, između ostaloga, počiva i na ideji vladavine prava koja je izričito spomenuta kao zajedničko nasljeđe Europe u Preambuli Ugovora o Europskoj uniji. Međutim, usprkos brojnim naporima država članica za ostvarenje tog ideala, regresije su uvijek moguće. Na žalost, toga smo svjedoci i u Europskoj uniji danas. Knjiga *Reinforcing Rule of Law Oversight in the European Union* pokušava odgovoriti na najvažnija pitanja o stanju vladavine prava u Uniji, odnosno u njenim članicama. Donosi radove uglednih znanstvenika koji osvjetljavaju najznačajnije referentne točke kada je u pitanju ocjena stanja vladavine prava u Europskoj uniji.

Knjiga je izašla 2016. godine, u izdanju Cambridge University Pressa i ima ukupno 339 stranica, a glavni urednici su **Carlos Closa** i **Dimitry Kochenov**. Na početku su Kazalo (str. v-viii), Popis autora (str. ix-x.), Predgovor (str. xi.-xii.) iz pera glavnih urednika, Popis kratica (str. xiii.) i Kazalo sudskih slučajeva (xiv.-xvi.). Nakon tog, uvodnog dijela knjige, slijedi uvodno poglavlje Close i Kochenova koje nosi naslov: „How to Save the EU’s Rule of Law and Should one Bother“ (str. 1-12). Središnji dio knjige podijeljen je u tri cjeline s ukupno 14 radova uglednih znanstvenika na temu vladavine prava u Europskoj uniji (str. 14-326). Na kraju je Kazalo pojmova (str. 327-339). Zadržat ćemo se na središnjem dijelu knjige.

Prva cjelina „Establishing Normative Foundations“ (str. 14-102) posvećena je prikazu pravno-filozofskog utemeljenja same biti ideala vladavine, a daje se i prikaz normativnog okvira *de lege lata*, ali i *de lege ferenda* kada je u pitanju vladavina prava u Europskoj uniji. Autori ističu kako u Uniji već postoje mehanizmi koji se mogu upotrijebiti u svrhu jačanja vladavine prava u njenim državama članicama. Međutim, istovremeno na tome području ima još puno stvari koje bi se mogle unaprijediti u cilju poboljšanog nadzora nad provedbom i poštovanjem vladavine prava.

Drugi dio „Proposing New Approaches“ (str. 103-246) upravo se bavi sasvim konkretnim prijedlozima kako poboljšati institucionalno-pravne mogućnosti osnaživanja primjene vladavine prava u Europskoj uniji. Glavni urednici napominju kako su mnogi od ovih prijedloga već razmatrani u okviru institucija same Unije, kao i u okviru drugih europskih organizacija, uključujući Vijeće Europe. Neki od najznačajnijih prijedloga koji idu za jačanjem vladavine prava u Uniji uključuju učinkovitiji nadzor Europske komisije nad kršenjem ugovornih obveza država članica, posebice kada je u pitanju sustavno kršenje Ugovora, te jačanje međusobnog nadzora između država članica kada je u pitanju vladavina prava. Neki autori upućuju i na važnost Povelje Europske unije o temeljnim pravima kada je riječ o

učvršćivanju vladavine prava u državama članicama, a drugi autori na mogućnost osnaživanja tog načela u jačanju uloge Venecijanske komisije za demokraciju kroz pravo.

Treća cjelina „Identifying Deeper Problems“ (str. 247-326) donosi dublji uvid u problematiku vladavine prava u Europskoj uniji. U ovome poglavlju autori upozoravaju kako je u pokušaju sagledavanja cijele slike potrebno pozornost usmjeriti i prema državama članicama te procesima koji se odvijaju na ustavno-političkim pozornicama unutar država članica, a imaju utjecaja na razvoj vladavine prava. Nadalje, pojedini autori ističu kako bi sama Unija u cilju očuvanja vladavine prava jednaku pozornost trebala posvetiti jačanju i obrani institucija liberalne demokracije, ali isto tako i borbi protiv korupcije koja postaje sve veća prijetnja demokratskim procesima unutar država članica. Međutim, drugi autori upozoravaju na to da i sama Europska unija pati od određenih nedostataka (posebice kada se stvari sagledaju sa pozicije demokracije i legitimiteta) koji svakako imaju dalekosežne posljedice, pa tako utječu i na postupak ostvarenja visokih zahtjeva koji proizlaze iz ideala vladavine prava.

Ozbiljenje vladavine prava u Uniji postaje sve aktualnijom temom. Najnoviji događaji širom Europe opravdavaju porast zanimanja znastvenika za ovu tematiku. Navedena knjiga u tome smislu svakako može poslužiti, s jedne strane, kao vrijedan doprinos u rasvjetljavanju glavnih problema s kojima se vladavina prava suočava u naše vrijeme, a s druge strane, u radovima autora okupljenih u ovome izdanju možemo pronaći i konkretne mehanizme koji bi mogli olakšati recepciju ovog ideala na prostoru EU-a. Ipak, na kraju, valja se prisjetiti i promišljanja F. A. von Hayeka za kojega je vladavina prava tek ideal kojem se, istina, možemo približavati sve više i više, ali koji možda nikada nećemo moći dohvatiti u potpunosti. Ipak, puno se toga može ostvariti i samim primicanjem cilju, stoga svakako vrijedi uložiti svaki trud u tome smjeru.

Vedran Zlatić, asistent